

בבית

בית דין צבאי

או

בית דין צדקה

אותם ולפתח בהם מוטיבציה לשרת בצה"ל וגאווה במדים. היו צריכים לשבץ אותם בתפקידים מתאימים ובעלי סיפוק. אולם כמעט כולם נשלחו לתפקידי שיני גימל, טבחים ונהגים — מיקצועות שתד"מיתם הייתה נחותה ביותר בצבא.

פארכה

מישפטית

א חרי תקופת שירות קצרה היו חיילים האלה מסתלקים מהצבא. לפעמים לשנים ארוכות. אולם כאשר נתפסו היו נשלחים לכלא, כדבר שבשיגרה. הם היו מבוזים כמה הודשים או שנים בכלא, ומתמלאים במרירות נוספת כלפי הצבא והמדינה.

בסוף היה גם צה"ל משתכנע כי אין להם תקנה ומשחרר אותם. אבל בינתיים היו הנאשמים טובלים סבל גדול בכלא, וצה"ל היה משלם ממון רב להחזקת בתי-משפט בתיסור וסוהרים.

היו בוודאי גם מישפטים אחרים בפ"קוד, אבל אני זוכרת מאותה תקופה רק את אותו זרם אינופני של נאשמים, הרביטים בשופטים ובי במבט מיואש וחסר-הבנה. התיסכול אכל אותי, ידעתי שאני קטנה מדי להילחם בשיטה, וכי אין כל דרך לעצור את מעגל-הקסמים הגורא הזה של סבל חסר תועלת.

בית-הדין הצבאי הוא יציר כלאיים בין בית-המשפט וחבר-מושבעים. כדי לנסות לעשות צדק, קובע החוק כי בחבר-השופטים יהיה תמיד שופט בדרגת הנאשם. הוא אמור לייצג את הנאשם ולהבין את מצבו. אולם במציאות דבר זה הופך ל"פארכה". כאשר אבי-בית-הדין הוא מישפטן בעל דרגת רב-סרן, והחייל בדרגת הנאשם הוא טוראי בן 18 חסר השכלה-מישפטית, יחס הכוחות ביניהם ברור לעין. אינני זוכרת מיקרה אחד שבו פצה הטרוראי שבהרכב את פיו וניסה לטעון משהו בזכות הנאשם.

ממהותו, בית-דין צבאי הוא אבסורד. בעוד שיעקרו של בית-המשפט הוא חרף פש מוחלט של השופטים ואי תלותם בי איש מלבד החוק, הרי שהצבא מושתת על משמעת והיררכיה פיקודית. שופט צבאי מיקצועי נתון למרות מפקדיו, הוא יודע כי קידומו האישי והמיקצועי תלויים בהערכת מפקדיו, ובמודע או שלא במודע הוא משתדל להשביע את רצונם.

היחס של הצבא למישפט הצבאי ניכר גם בהתייחסותו לתביעה ולסניגוריה הצבאית. בעוד שכל מישפטן מבטיח ומוכשר נשלח לתביעה, הרי שאל הסניגוריה מיי-עדים בדרך כלל את המתחילים, או את הפחות מוכשרים.

רעידת-אדמה

במערכת

ק יויותי כי עם הזמן השתנה משהו בפרקליטות הצבאית, וכאשר הייתי בימים אלה בבית-הדין הצבאי ופגשתי מכרה המשרתת בפרקליטות, שאלתי אותה על כך. היא לה הרבה דברים טובים לומר על השיפוט בצה"ל, אבל כאשר שאלתי מי המישפטים הנשלחים לסניגוריה, אמרה לי: "אלה האנשים שבסוף הדרך שלהם. כאשר רואים שהם לא מתאימים לתביעה, הם נשלחים לסניגוריה".

הדבר היחיד שיכול היה לזעזע את שיגרת בית-הדין, היה בואו של סניגור אזרחי מפורסם. כאשר היה מופיע סניגור כזה, אשר נשכר באופן פרטי על-ידי קרובי הנאשם, או זומן למילואים למיק-רים מיוחדים, היו הפרקליטות ובית-הדין מתעוררים לחיים. ספרי-חוק ותקדימים היו מופיעים על השולחנות, והיה אפילו סיכוי לפסק-דין של זיכוי. החשש הגדול ביותר של המערכת היה הפירסום בעיתונות והביקורת הציבורית.

גם דבר זה לא השתנה. רק עורך-הדין יהודה רסלר הצליח לגרום רעידת-אדמה במערכת השיפוט של צה"ל. הוא זימן את הרמטכ"ל להעיד, דבר שלא היה עולה על דעתו של סניגור בשירות קבע. הוא העז להעלות טענות הגנה העלולות לפגוע במשרד-הביטחון ובתדמיתו של צה"ל, דבר שאף סניגור צבאי לא היה מעז.

העזות השתלמה, המערכת נבהלה. הר שופטים קיבלו את כל טיעוניו של רסלר וזיכרו את מרשו. בפסק-הדין צוטטו סיכומי הסניגור כמעט מילה במילה. ואני יכולה

בצה"ל. הם ומישפתם חשבו כי המדינה לא עשה מאומה עבורם, ולא הרגישו כל חובה לשרת אותה שנים ארוכות בחינם. חלקם היו בעלי עבר-פלילי, ולי הרבה מהם היו בעיות נפשיות.

בשרשרת אינוסופית עלו נאשמים אלה על ספסל-הנאשמים, הודו באשמתם ובי-קשו רחמים. ובשיטת הסרטי-הנע נשלחו לבית-הסוהר לרצות את עונשם. אם הת-מול מולם ונפלו להרכב של השופט המקל כל הפיקוד, נדונו לשלושה חודשים פחות מאשר היה גזור עליהם ההרכב האחר, שבראשו עמד שופט מחמיר.

מאחר שכולם הודו באשמה, לא הת-עוררו בעיות מישפטיות בענייני נפקדים, ולכן העניק להם הצבא את שירותיו של הסניגור הצעיר ביותר בצוות. כאשר סני-גור זה היה בחורה צעירה ורגישה לצדק וסבלות אנוש, היה זה משא כבד מנשוא. לא ראיתי שום תועלת בשיטה זו של

הייתי הולכת לישון מלאת חרדה, כי ידעתי שבחלומת הלילה יופיעו פניהם המיוסרים של הנאשמים שנכנסו בעזרת לבית-הסוהר. וידעתי כי בבוקר אקום ו-אלבש את המדים ואחזור לבית-הדין כדי להמשיך בהצגה הגדולה של מישפט-צדק. לא היתה לי כל תיקוה, וידעתי כי תוצאות המישפט אינן תלויות בי. הייתי צעירה מאוד וחסרת כל נסיון, וגם הידע שלי היה ידע של מתחילה. אבל אפילו הייתי גאון מישפטי מנוסה, לא הייתי מצליחה לשנות כלום. פגשתי את הנא-שמים בבית-הסוהר הצבאי — מקום מדכא, משפיל ומעליב. שמעתי את סיפוריהם העצובים, וידעתי כי אורכו של עונש המאסר שיוטל עליהם בבית-הדין תלוי אך ורק בזוהתו של השופט הצבאי שלפניו יעמדו לדין.

באותה תקופה היו כתישעים אחוז מה-מישפטים בצה"ל נגד חיילים צעירים, ש-

א חרי ששרתתי כמעט שנה כסני-גורית בבית-הדין הצבאי, הייתי קרובה להתמוטטות עצבים. הייתי מלאה ריגשות תסכול, חוסר-אונים ועיוות הצדק. כאשר חזרתי השבוע לבית-הדין הצבאי ביום, שרן במישפטו של רס"ן דויד מופז, אחוז בי בכוח רב אותם רגשות עצמם.

עברו שנים רבות מאז שיחורווי מצה"ל. בית-הדין עבר למקום אחר, התובעים, הר סניגורים וגם השופטים התחלפו מאז, אבל האווירה והיחס נשארו כשהיו.

לכלא

בסיטונות

ה תחלתי את שירותי בפרקליטות הצבאית כנערה צעירה, שסיימה זה עתה את חוק לימודיה באוניברסיטה. היי-תי מלאה אידיאליים, וחשבתי כי מטרת

הרמטכ"ל ופמלייתו בשערי בית-הדין הפירוש הצבאי המקובל

מישלות סיטוני לבית-הסוהר. הנאשמים ברובם לא היו צריכים כלל להגיע לצבא. הם היו צריכים לעבור ניפוי מוקדם, ו-לנשור בגלל הבעיות הנפשיות החמורות שלהם, או הבעיות הכלכליות הבלתי ניי-תנות לפתרון של מישפתם. גם אותו חלק שהיה ראוי לגיוס, היה חייב לעבור הדרכה מתאימה. משהו היה צריך לחנך

עמדו לדין באשמת נפקדות. טכנית היו כולם אשמים. הם באמת ברחו מהשרות והיו אשמים בעבירה של נפקדות. ואמנם כמעט כולם הודו באשמה. בדרך כלל היו הנאשמים מסוג אחד. הם באו ממשפחות מרובות-ילדים, שמצבן הכלכלי היה קשה מאוד. הם היו כמעט חסרי-השכלה, וחסרי כל מוטיבציה לשרת

המישפט להוציא את הצדק לאור. באר-גיברסיטה מילאו לי את הראש בפילוי-סופיה ובמוסר של המישפט, אך לא הכינו אותי לחיי היומיום של בתי-המישפט. בוודאי שלא לבית-הדין הצבאי. ככל מישפטן צעיר התחלתי את שירותי כסניגוריה. יום-יום הייתי מופיעה בבית-הדין וצוברת נסיון. אחרי חודשים אחדים